

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/188/2021
Identifikačné číslo spisu:	7217225038
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7217225038.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne, v spore žalobcu 1/ Ing. B. Z., narodeného XX. Q. XXXX, C., K. X, 2/ Ing. O. Z., narodenej XX. B. XXXX, C., K. X, 3/ Doc. Ing. B. C., PhD., narodenej XX. M. XXXX, C., U. XX, 4/ L. C., narodenej XX. Y. XXXX, C., U. XX, všetci zast. HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Košice, Vojenská 14, proti žalovanej Slovenská kancelária poisťovateľov, Bratislava, Trnavská cesta 82, IČO: 36 062 235, zast. advokátom, Mgr. Pavlom Horovčákom, Košice, Hroncova 3, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 25C/62/2017, o dovolaní žalobcov 1/ až 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 17. marca 2020 sp. zn. 5Co/226/2019, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 17. marca 2020 sp. zn. 5Co/226/2019 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 16. mája 2019 č.k. 25C/62/2017-167 výrokom I. zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi 1/ 15.000,-Eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku; výrokom II. zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni 2/ 15.000,-Eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku; výrokom III. zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni 3/ 10.000,-Eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku; výrokom IV. zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni 4/ 5.000,-Eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku; výrokom V. v prevyšujúcej časti žalobu zamietol; výrokom VI. žalobcom 1/ až 4/ priznal právo voči žalovanému na náhradu trov konania v rozsahu 100% z výšky priznaného nároku.

1.1. Citujúc znenie § 11, § 13, § 823 O. z., § 15 ods.1, § 24 ods. 2 písm. d/, e/ a ods. 3, § 24a ods. 1 písm. b/ zák. č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon č. 381/2001 Z.z.“), a na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba bola žalobcami podaná dôvodne. Z rozsudku Okresného súdu Košice - okolie č.k. 2T 10/2015-245 mal preukázané, že k

usmrteniu rodinného príslušníka žalobcov - Ing. M. Z. došlo pri dopravnej nehode 14. novembra 2014, pričom dopravnú nehodu spôsobil vodič Z. C. porušením zákonných povinností spočívajúcich v nevenovaní dostatočnej pozornosti vedeniu vozidla. Z vyjadrenia spoločnosti AVUS International spol. s r.o. vyplynulo, že vodič Z. C., ktorý zapríčinil dopravnú nehodu, mal v čase nehody platné povinné zmluvné poistenie v ukrajinskej poisťovni, ktorá však na území Slovenskej republiky nemá menovaného likvidačného zástupcu. V danom prípade došlo k neoprávnenému zásahu zo strany vodiča Z. C. do súkromia žalobcov chráneného § 11 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), ktorého súčasťou je rodinný život žalobcov.

1.2. Súd mal za to, že primeraným zadostučinením je náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 OZ. Pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy je potrebné prihliadať na okolnosť, že smrť dieťaťa je pre rodičov mimoriadnym zásahom do ich osobnostných práv a v uvedenej súvislosti zohľadnil ako sa žalobcovia so smrťou syna vyrovnali, aké dôsledky spôsobilo pretrhnutie väzieb v rodine. V rámci úvahy o výške náhrady z hľadiska závažnosti vzniknutej ujmy zohľadnil okolnosť, že žalobcovia 1/ a 2/ stratili syna, s ktorým tvorili harmonickú rodinu, s ktorým síce nežili v spoločnej domácnosti, avšak sa navštevovali a vzájomne si pomáhali. V dôsledku násilného úmrtia došlo k nezvratnému ukončeniu tohto spolužitia. Berúc na zreteľ vek úmrtia syna žalobcov 35 rokov, tento bol v produktívnom veku, kedy pomáhal svojim rodičom, a to po morálnej, ale aj po fyzickej stránke. Strata blízkej osoby sa u žalobcov 1/ a 2/ rade prejavila aj zdravotnými ťažkosťami, pričom títo museli vyhľadať odbornú pomoc.

1.3. Pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy žalobkyne 3/ súd zohľadnil okolnosť, že išlo o súrodencov, ktorí síce viedli samostatné domácnosti, avšak sa navštevovali, zaujímali sa o svoje súkromie, existovali medzi nimi silné citové a sociálne putá, pričom úmrtím súrodenca medzi nimi došlo k nezvratnej deštrukcii rodinných vzťahov. Nakoľko vzťahy medzi súrodencami boli intenzívne, žalobkyňa 3/ následky prežíva veľmi negatívne, dôsledkom čoho je aj zhoršenie zdravotného stavu, ktorý preukázala zdravotnou dokumentáciou. Rovnako posúdil, že k negatívnejmu zásahu došlo aj v oblasti rodinného života žalobkyne 4/, ktorá ako bolo preukázané aj fotodokumentáciou predloženou žalobcami v konaní mala veľmi dobrý citový vzťah k zomrelému, tento so žalobkyňou 4/ trávil veľa času. V dôsledku jeho smrti došlo aj na jej strane k strate možnosti viesť s ním ďalší rodinný život, ale aj k následkom v psychickej oblasti, ako vyplýva z výpovede žalobkyne 3/.

1.4. Pri použití eurokomfortného výkladu pojmov náhrada škody, škoda na zdraví citovaných zák. č. 381/2001 Z.z. (§ 4 ods.1, 2, 4 a § 15 ods.1) a s prihliadnutím k samotnému účelu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel z hľadiska zodpovednosti za neoprávnený zásah, ujma do osobnosti fyzickej osoby vyvolaná prevádzkou motorových vozidiel sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, za ktorú možno priznať náhradu peňažnou formou podľa § 13 ods.2, 3 OZ, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods.2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z.z. Požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2, 3 OZ, preto spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa citovaného zákona. Uvedený právny názor oprel aj o uznesenie Ústavného súdu SR II ÚS 666/2016 z 11. októbra 2016, v ktorom ústavný súd zaujal tiež stanovisko k rozsudku Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3Cdo/301/2012 a k záverom rozsudku Súdneho dvora vo veci C - 22/12. Na základe uvedeného uzavrel, že bola daná pasívna legítimácia žalovanej v predmetnom konaní a žalobcovia (ďalej aj „pozostalí obe dopravnej nehody“) si mohli uplatniť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v súlade s § 11 a 13 OZ voči žalovanej, voči ktorej majú nárok na náhradné poistné plnenie z poistného z garančného fondu v súlade s § 24a ods.1 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z.z.. Náhrada uplatnenej nemajetkovej ujmy spadá do zodpovednosti, ktorú znáša prevádzateľ motorového vozidla a rovnako aj poisťovateľ v súlade so zmluvou o povinnom zmluvnom poistení. O trovách konania rozhodol citujúce znenie § 255 ods.1 Civilného sporového poriadku z. č. 160/2015 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj ako „odvolací súd“ a „krajský súd“), na odvolanie žalobcov 1/ až 4/ a žalovanej, rozsudkom z 17. marca 2020 č. k. 5Co/226/2019-245 výrokom I. potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku I. do sumy 7000,-Eur a v prevyšujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol; výrokom II. potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku II. do sumy 7000,-Eur a v prevyšujúcej časti

zmenil tak, že žalobu zamietol; výrokom III. potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku III. do sumy 3000,-Eur a v prevyšujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol; výrokom IV. potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku IV. do sumy 600,-Eur a v prevyšujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol; výrokom V. potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku V. a VI.; výrokom VI. žiadnej zo strán právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Žalovaná uplatnila odvolací dôvod podľa § 365 ods.1 písm. d) CSP, pričom odvolací súd uviedol, že žalovaná v podanom odvolaní žiadnu vadu, ktorú by bolo možné subsumovať pod uplatnený odvolací dôvod neuviedla, preto uplatnený odvolací dôvod nie je daný. Z obsahu odvolania však vyplynul odvolací dôvod podľa § 365 ods.1 písm. b) CSP. Žalovaná uplatnený odvolací dôvod videla v tom, že odôvodnenie napadnutého rozsudku nie je celkom dostatočne odôvodnené, pokiaľ ide o základné otázky (najmä právne posúdenie otázky vecnej pasívnej legitímácie žalovanej a odôvodnenie priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy), a rovnako toto odôvodnenie nie je dostatočne jednoznačné a určité, a z tohto pohľadu sa preto žalovanej javí aj ako obtiažne preskúmateľné. Súd vyhodnotil tie sporné tvrdenia a skutočnosti, ktoré boli pre meritórne rozhodnutie postačujúce a ak žalovaná tvrdí, že rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, nejednoznačné a neurčité ide o jej subjektívny pocit, lebo súd zaujal jasné, jednoznačné a právne odôvodnené stanovisko nielen k vytýkaným, ale aj všetkým podstatným skutočnostiam. Uplatnený odvolací dôvod nie je daný. Žalovaná uplatnila odvolací dôvod podľa § 365 ods.1 písm. f) CSP. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a uplatnený odvolací dôvod nie je daný.

2.2. Žalovaná a žalobcovia 1/ až 4/ uplatnili odvolací dôvod podľa § 365 ods.1 písm. h) CSP. Súd síce použil správny právny predpis, správne ho aj vyložil, ale na daný skutkový stav ho nesprávne aplikoval, to zn. z podradenia skutkového stavu pod právnu normu nevyvodil správne závery o právach a povinnostiach strán sporu. Preto uplatnený odvolací dôvod vo vzťahu k žalovanej je čiastočne daný. Odvolací súd sa neodchýlil od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred nim vykonaných dôkazov a z týchto skutkových zistení vychádzal pri svojom rozhodnutí, ktoré súd prvej inštancie v potrebnom rozsahu zistil, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, pričom sa podľa názoru odvolacieho súdu dopustil pochybenia (len) v časti ustálenia výšky nemajetkovej ujmy priznanej žalobcov 1/ až 4/.

2.3. Odvolací súd vo vzťahu k otázke pasívnej vecnej legitímácie poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy osobám blízkym obetiam dopravných nehôd zdôraznil a zároveň sa stotožnil so spôsobom právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie, že táto otázka je už súdnou praxou najvyšších súdnych autorít jednoznačne ustálená, na ktorú poukazuje aj prvoinštančný súd. Zároveň poukázal na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2015, sp. zn. I. ÚS 206/2015, z 16. decembra 2015 sp. zn. III. ÚS 646/2015- 30. Pojem „škoda“ v zmysle zák. č. 381/2001 Z. z. je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú (imateriálnu) ujmu podľa ustanovení OZ o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej únijnej regulácie (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. októbra 2016, sp. zn. III. ÚS 666/2016). Odvolací súd vychádzajúc zo svojej doterajšej rozhodovacej praxe, podporenej rozhodnutím Ústavného súdu SR (ako aj ďalšími rozhodnutiami Ústavného súdu SR, II. ÚS 695/2017 z 5. decembra 2018, II. ÚS 847/2016-26 z 10.11.2016), a vychádzajúc tiež z rozsudku Súdneho dvora EÚ sp. zn. C-22/2012 vo veci Haasová z 24. októbra 2013 sa stotožnil so spôsobom právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie, ktorý eurokonformným výkladom pojmu škoda na zdraví v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) zák. č. 381/2001 Z.z. odškodnil nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým po obeti dopravnej nehody a priznal náhradu peňažnou formou podľa § 13 ods.2 a 3 OZ, nakoľko spadá do rozsahu poisťného krytia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

2.4. Žalovaná, ale aj žalobcovia namietali výšku priznaných náhrad. Súd pri posudzovaní výšky u všetkých žalobcov zohľadnil tie skutočnosti, ktoré boli pre priznanie náhrady podstatné. Pri stanovení výšky náhrady odvolací súd poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/171/2005, sp. zn. 6Cdo/37/2012, sp. zn. 6MCdo/15/2012. Podľa názoru ESLP náhrada nemajetkovej ujmy musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme. Aj keď vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa v niektorých prípadoch týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., prípadne náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z.z., nie je vylúčené, aby pri určovaní výšky náhrady aj v prejednávanej spore bol použitý obdobný spôsob, ktorým by sa určila táto náhrada.

Pokiaľ prvoinštančný súd pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, odklonil sa od ustálenej praxe a rozhodol nesprávne.

2.5. Citujúc § 12 ods.1, 2, 3, 4, 5, § 13, § 14 z. č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov odvolací súd pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy z hľadiska závažnosti vzniknutej ujmy zohľadnil tie isté skutočnosti ako súd prvej inštalácie ale prihliadol pritom na zákonné obmedzenie vyplývajúce z § 12 a § 13. Žalobcovia vo vyjadrení k odvolaniu namietali použitie tohto predpisu s odôvodnením, že nie je ho možné aplikovať v civilnom konaní. Odvolací súd túto námietku aj s poukazom na vyššie citované rozhodnutia najvyššieho súdu nepovažoval za dôvodnú a je toho názoru, že výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi (Najvyšší súd v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012). Odvolací súd príkladom uvádza aj zákonnú limitáciu upravenú v § v § 444 ods. 3 českého Občianskeho zákonníka, ktorý v prípade usmrtenia priznáva pozostalým jednorazové odškodnenie, a to: a) manželovi alebo manželke 240 000 Kč, b) každému dieťaťu 240 000 Kč, c) každému rodičovi 240 000 Kč, d) každému rodičovi pri strate doposiaľ nenarodeného počatého dieťaťa 85 000 Kč, e) každému súrodencovi pozostaleho 175 000 Kč, f) každej ďalšej bližšej osobe žijúcej v spoločnej domácnosti s usmrtením v dobe vzniku udalosti, ktorá bola príčinou škody na zdraví následkom jeho smrti, 240 000 Kč.

2.6. Minimálna mzda za rok 2014 určená v súlade so zák. č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde bola vo výške 352,-Eur a jej 50 násobok predstavuje sumu 17 600,-Eur. Z týchto dôvodov odvolací súd žalobcom 1/ a 2/ priznal sumu 7 000,-Eur, žalobkyni 3/ priznal sumu 3 000,-Eur a žalobkyni 4/ priznal sumu 600,-Eur a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a potvrdil výrok V. rozsudku. Vzhľadom na to, že zmena výroku IV. napadnutého rozsudku nemala žiaden vplyv na posúdenie pomeru úspechu sporových strán v predmetnom spore, a nakoľko aj po zmene rozsudku sú aj naďalej úspešní žalobcovia 1/ až 4/, ktorým patrí náhrada trov konania v rozsahu 100% počítaných z priznanej sumy, nebolo potrebné zmeniť rozhodnutie súdu vo výroku o náhrade trov prvoinštančného konania, preto ho odvolací súd v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil. O trovách konania rozhodol podľa § 396 ods.1, 2 a 255 ods. 1 CSP

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 4/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie výslovne podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

3.1. V prejednávanej veci krajský súd riešil a posudzoval to, „či v konaní o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy pozostalým spôsobenej úmrtím ich blízkej osoby pri dopravnej nehode je možné použiť (aplikovať) ust. § 12 a 13 zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov z pohľadu maximálnej výšky do úvahy prichádzajúcej náhrady nemajetkovej ujmy.“

3.2. Uvedenú právnu otázku odvolací súd vyriešil tak, že je vo veci potrebné použiť a aplikovať ust. § 12 a 13 zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov z pohľadu maximálnej výšky do úvahy prichádzajúcej náhrady nemajetkovej ujmy a z uvedeného dôvodu žalobcom priznal náhradu iba vo výške, ktorá v súhrne neprekračovala limity stanovené predmetným zákonom - 17.600,-Eur.

3.3. Podľa názoru žalobcov nesprávne právne posúdenie veci zo strany krajského súdu spočíva v tom, že vo veci použil (aplikoval) nesprávny právny predpis, a to z nasledovných dôvodov :

a) V zmysle rozsudku Súdného dvora EÚ C-227/12 z 24.10.2013 (Vítalij Drozdovs/ AAS Baltikums ods. 46 a 50 rozsudku) jasne vyplýva, že členské štáty sú povinné zaručiť, aby náhrada škody podľa ich vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravných nehôd, bola krytá povinným poistením v určitých minimálnych sumách určených v článku 1 ods. 2 druhej smernice (smernica Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 8, 1984, s. 17; Mim. vyd. 19/004, s. 17, ďalej len „druhá smernica“). Uvedené znamená, že ak členský štát priznáva nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, nemôže jej maximálnu výšku stanoviť nižšie než sú výšky minimálneho poistného krytia uvedené v čl. 1 ods. 2 v druhej smernici. Súčasne z ods. 53 tohto rozsudku vyplýva, že členské štáty musia pri výkone svojich právomocí v tejto oblasti dodržiavať právo Únie a že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré upravujú náhradu škody pri nehodách spôsobených prevádzkou motorových vozidiel, nemôžu odňať prvej, druhej a tretej smernici potrebný účinok. Identické závery

vyplývajú aj zo skorších rozhodnutí Súdneho dvora EÚ, a to z rozsudku Mendes Ferreira a Delgado Correia Ferreira, C-348/98, Zb. s. I-6711, bod 40, a uznesenie Messejana Viegas, C-166/02, Zb. s. I-7871, bod 2. V prípade Slovenskej republiky sú maximálne výšky poistného krytia určené úplne jasne v ust. § 7 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v zmysle ktorého ak tento zákon neustanovuje inak, limit poistného plnenia z jednej škodovej udalosti musí byť najmenej - 5 240 000,-Eur za škodu podľa § 4 ods. 2 písm. a) a náklady podľa § 4 ods. 3 bez ohľadu na počet zranených alebo usmrtených, - 1 050 000,-Eur za škodu podľa § 4 ods. 2 písm. b) až d) bez ohľadu na počet poškodených. Identické právne názory vyplývajú aj z rozhodnutí Ústavného súdu SR konkrétne ide o rozhodnutia III. ÚS 666/2016 (bod 4.1. odôvodnenia) alebo III. ÚS 645/2015 (bod 13. a 14.).

b) Súčasne dovolatelia uviedli, že pokiaľ krajský súd poukázal na rozhodnutia NS SR sp. zn. 6MCdo/15/2012, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, uvedené rozhodnutia neriešili identické nároky, nakoľko išlo o uplatňovanie nárokov voči štátu na podklade zákona č. 58/1969 Zb. alebo na podklade zákona č. 514/2003 Z.z., čo konštatuje aj sám odvolací súd v odseku 24.4. svojho odôvodnenia. Nakoľko v takýchto prípadoch išlo o uplatňovanie práv na podklade inej právnej úpravy, zo strany iných subjektov ako v nami prejednávanom prípade a voči štátu a nie súkromnej poisťovni, nemožno uvedené rozhodnutia považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v tejto oblasti. Je preto plne nedôvodné konštatovanie odvolacieho súdu o tom, že sa súd prvej inštancie odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a preto nesprávne právne vec posúdil (viď ods. 24.5. odôvodnenia in fine).

c) Zároveň uviedli, že aplikácia ust. § 12 a 13 zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov v tomto konaní nie je možná ani z nasledovných dôvodov: - ust. § 12 a 13 zákona č. 274/2017 Z.z. má podľa názoru dovolateľov povahu verejnoprávnej normy. Uvedené ustanovenia totiž upravujú rozsah náhrady, ktorú uhrádza obetiam trestných činov štát. Náhrada je priznávaná rozhodnutím Ministerstva spravodlivosti a v princípe ide o odškodnenie osôb zo strany štátu za to, že štát na svojom území nezabezpečil náležitú ochranu. Úhrada je súčasne realizovaná z príjmov štátu a štátne odškodnenie má iba subsidiárny charakter. Odškodnenie nie je možné priznať vtedy, ak obeti bola ujma uhradená inak (§ 10 ods. 2 písm. a) zákona) . Teda ak obeť trestného činu s úspechom vymôže plnú náhradu škody, napr. od poisťovne náhrada škody zo strany štátu v zmysle tohto zákona neprichádza do úvahy; - V prejednávanom prípade je úhrada požadovaná od súkromného subjektu práva (poisťovne), ktorá aj pre takéto prípady vyberá od poistených poistné a ide o čisto súkromnoprávny vzťah, kde aplikácia inej normy ako normy súkromného práva (ust. § 13 OZ) neprichádza do úvahy. Jediným limitom je iba ust. § 7 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla; - Výklad zrealizovaný odvolacím súdom je súčasne neprijateľný aj z toho dôvodu, že v takomto prípade by výška prípadnej náhrady nemajetkovej ujmy bola závislá od počtu osôb, ktoré si náhradu nemajetkovej ujmy uplatnia. Čím vyšší počet uplatnených nárokov tým nižšia suma prizateľná súdom. Zo žiadneho ustanovenia OZ pritom nemožno vyvodiť, že by výška náhrady nemajetkovej ujmy mala byť závislá od toho, koľko poškodených uplatní nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Uvedené by súčasne spôsobovalo aj absurdné a ťažko riešiteľné situácie v prípade, ak by si nároky žalobcovia uplatňovali samostatne a nie spoločnou žalobou. Aplikujúc názor odvolacieho súdu, ak by napríklad jednej z poškodených osôb súd, ktorý by jej vec prejednal ako prvý, priznal náhradu nemajetkovej ujmy v sume 17.600,-Eur (limity v zmysle zákona o obetiach trestných činov), ostatným žalobcom by už súd mal žalobu zamietnuť a nepriznať nič; - Nie bez významu pre posúdenie nastolenej otázky je aj to, že iný právny predpis (§ 94 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení) zakladá pozostalým nárok na jednorazové odškodnenie vo výške 730- násobku denného vymeriavacieho základu, čo je k dnešnému dňu takmer 50.000,-Eur. Výška uvedeného odškodnenia aj keď je limitovaná (nepochybne, nakoľko ide o nárok voči Sociálnej poisťovni) je omnoho vyššia ako v zmysle zákona o obetiach trestných činov a pritom ide o nárok z poistného plnenia (úrazového poistenia), čo je obsahovo a skutkovo blízke s nami prejednávaným prípadom.

3.4. Dovolatelia tiež uviedli, že je nejasné posudzovanie toho, či sa za ustálenú rozhodovaciu prax NS SR považujú aj rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, Ústavného súdu SR a Európskeho súdneho dvora. Občianskoprávnym kolégiom NS SR bola ako judikát R 71/2018 schválená právna veta, v zmysle ktorej do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a

stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV, vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Občianskoprávne kolégium tak za judikát neschválilo to, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu možno vzhľadom na čl. 2 ods. 2 CSP považovať aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, a to Ústavného súdu SR, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie, a to napriek tomu, že v rozhodnutí NS SR spis. značka 6Cdo/129/2017, na základe ktorého bol uvedený judikát publikovaný v ods. 11 takéto vymedzenie ustálenej rozhodovacej praxe uvedené je. Z vyššie uvedených dôvodov žalobcovia uplatnili ako dovolací dôvod ust. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Z titulu opatrnosti však udávame, že ak by dovolací súd napriek vyššie uvedenému považoval za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu aj rozsudky Súdneho dvora Európskej únie a rozhodnutia Ústavného súdu SR, tak si žalobcovia uplatňujú aj dovolací dôvod podľa ust. § 421 ods. 1 písm. a/, nakoľko v takomto prípade je rozhodnutie odvolacieho súdu v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (vyššie uvedenými rozhodnutiami Súdneho dvora Európskej únie a Ústavného súdu SR).

3.5. Podľa názoru dovolateľov mal odvolací súd nastolenú otázku vyriešiť tak, že aplikácia ust. § 12 a 13 zákona č. 274/2017 nie je v prejednávacom prípade možná, nakoľko limity odškodnenia stanovuje v súlade s tzv. druhou motoristickou smernicou ust. § 7 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Dovolatelia navrhli, aby najvyšší súd zrušil napadnuté výroky rozsudku krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

4. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcov 1/ až 4/ nevyjadрила.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f/ CSP) zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z väd uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. „zmätočnosť“ rozhodnutia) znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

8. V danom prípade dovolatelia síce výslovne vyvodzovali prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP, ale po preskúmaní obsahu dovolania dovolacím súdom tento konštatuje, že z jeho obsahu vyplývajú medzi iným námietky nesprávnej a nedôvodnej limitácie náhrady nemajetkovej ujmy z pohľadu zákona č. 274/2017 Z.z. a v tej súvislosti absencia odôvodnenia primeranosti konkrétnej sumy priznanej nemajetkovej ujmy, nejasné posudzovanie ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu

a nesprávny záver odvolacieho súdu o konštatovanej ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, ktoré predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6MCdo/15/2012, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012 (§ 393 ods. 2 CSP). Vo väzbe na uvedené posudzujúc dovolanie žalobcov z hľadiska jeho obsahu (podľa článku 11 ods. 1 základných princípov CSP a § 124 ods. 1 CSP) a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nálezy ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) dovolací súd vyvodil, že dovolatelia okrem iného v dovolaní namietali nedostatok odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, spočívajúci v jeho nepreskúmateľnosti, čím uplatnili dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP.

9. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP je a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia.

12. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné atribúty spravodlivého súdneho procesu, ktorá skutočnosť jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Z judikatúry tohto súdu vyplýva, že na taký argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, sa vždy vyžaduje špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany; t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu“.

13. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V súlade s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozsudku podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozsudku. Súd sa musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutkové okolnosti (t.j. skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním), ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak dovolací súd v odôvodnení rozhodnutia vymedzí po skutkovej stránke predmet konania a následne podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako interpretoval aplikované ustanovenia a prečo pod ne podriadil, príp. nepodriadil zistený skutkový stav. V rozhodnutí

súdu musí byť jasne a zrozumiteľne vysvetlený myšlienkový postup súdu vo všetkých, pre posúdenie vecí významných otázkach.

13.1. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné zdôrazniť aj to, že pri zmene rozhodnutia podľa § 388 CSP odvolací súd nahrádza svojím rozhodnutím rozhodnutie súdu prvej inštancie. Jeho zmeňujúce rozhodnutie musí preto obsahovať úplné a výstižné zdôvodnenie, obsahujúce zákonné náležitosti uvedené v § 393 ods. 2 CSP. Účelom odôvodnenia rozsudku je logicky, vnútorne kompaktne a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. V prípade, že rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, nie je z neho zrejmé, z akých skutkových záverov súd vychádzal, ktoré skutočnosti mal za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, z ktorých vyvodil skutkové zistenia odlišné od zistení, z ktorých vychádzal súd prvej inštancie, akými úvahami sa pri ich hodnotení riadil a vôbec nie je právne odôvodnené (čo i len v jednom závere), ide o procesne nesprávne rozhodnutie. Rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá náležitosti uvedené v § 393 ods. 2 CSP, je potom nepreskúmateľný.

13.2. Zákomom požadované riadne a presvedčivé odôvodnenie písomnej formy rozsudku (§ 393 ods. 2 CSP) je nielen formálnou požiadavkou, ktorou sa má zamedziť vydaniu obsahovo nezdôvodnených, nepresvedčivých alebo neurčitých a nezrozumiteľných rozsudkov, ale má byť v prvom rade prameňom poznania úvah súdu tak v otázke zisťovania skutkového stavu veci, ako aj v právnom posúdení veci. Tieto požiadavky však napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nespĺňa.

14. Pokiaľ ide o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody v peniazoch ako také, odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospeli k záveru o pasívnej vecnej legitímácii žalovanej, pričom odvolací súd sa stotožnil z vykonaným dokazovaním aj skutkovými zisteniami, avšak podľa odvolacieho súdu sa okresný súd dopustil pochybenia v časti ustálenia výšky nemajetkovej ujmy priznanej žalobcom 1/ až 4/. Za limitujúce pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v posudzovanom prípade považoval odvolací súd ustanovenia § 12 a 13 zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov (ďalej len „zákon o obetiach TČ“). Ak však súbežne s tým odvolací súd poukazoval ako na ustálenú prax dovolacieho súdu na jeho rozhodnutia sp. zn. 6MCdo/15/2012, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, v ktorých bolo posudzované uplatňovanie nárokov voči štátu na podklade zákona č. 58/1969 Zb., resp. zákona č. 514/2003 Z.z., na rozdiel od nárokov nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku úmrtia rodinného príslušníka pri dopravnej nehode (čo koniec koncov sám odvolací súd v odseku 24.4. svojho odôvodnenia uvádza), a to bez bližšieho objasnenia svojich myšlienkových pochodov, aj napriek námietke dovolateľov vznesenej počas odvolacieho konania (viď bod 31. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu) odvolací súd tým ním zvolenou podobou odôvodnenia svojho rozsudku založil jeho nezrozumiteľnosť a nespresvedčivosť, a tak aj nepreskúmateľnosť. Odvolací súd v posudzovanom prípade pri zdôvodnení výšky priznanej nemajetkovej ujmy síce priniesol vlastnú argumentáciu na podporu ním tvrdeného záveru o potrebe aplikácie § 12 a 13 zákona o obetiach TČ, avšak jeho myšlienkový postup nie je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal, keďže predložená argumentácia je v rovine všeobecného a nekomplexného odôvodnenia podporená nesúvisiacimi rozhodnutiami najvyššieho súdu a s poukazom na nepoužiteľnú právnu úpravu a rozhodnutia Českej republiky. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým založil procesnú vadu zmatečnosti spočívajúcu v nedostatočnom odôvodnení (nepreskúmateľnosti) rozhodnutia v zmysle § 420 písm. f/ CSP (pozri obdobne sp. zn. 7Cdo/24/2017, 3Cdo/163/2019).

15. Nad rámec uvedeného dovolací súd v súvislosti s výškou náhrady nemajetkovej ujmy a jej prípadnou limitáciou v zmysle osobitného zákona o obetiach TČ tiež uvádza, že výška náhrady za utrpenú ujmu nie je zákonom nijako limitovaná a jej určenie je ponechané na voľnej úvahe rozhodujúceho súdu. I keď jednotlivé súčasti osobnosti fyzickej osoby a osobnostných práv, ktorým poskytuje ochranu § 13 OZ (život, zdravie, súkromie, rodinný život a pod.) sú hodnoty, ktoré v podstate nemožno vyjadriť v peniazoch, neoceniteľnosť jednotlivých stránok ľudskej osobnosti ešte neznamená, že by peniazmi nebolo možné vyjadriť adekvátnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej protiprávnym zásahom do týchto práv. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy možno určiť, a to spôsobom, ktorý uvádza zákon -

vždy s prihliadnutím na individuálne okolnosti charakterizujúce závažnosť vzniknutej ujmy a na jedinečnú povahu okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo. Náhradu nemajetkovej ujmy nie je možné kvantifikovať. Náhrada skutočne zodpovedajúca utrpenej ujme je pojmovo vylúčená a priznávaná náhrada je tak len akousi „finančnou náplastou“, ktorou je pozostalým obete dopravnej nehody umožnené kompenzovať utrpenú ujmu formou peňažnej výhody. Z tohto pohľadu preto akokoľvek vysoká priznaná suma nemôže nikdy skutočne odstrániť, napraviť, odvrátiť utrpenú bolesť blízkych osôb, svojím spôsobom môže iba vyvážiť ich utrpenie. Stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je síce vecou voľnej úvahy súdu, jeho úvaha musí byť ale náležite odôvodnená a vždy musí mať základ v takých konkrétnych skutkových zisteniach súdu, ktoré zohľadňujú individuálne okolnosti prejednávanej veci a so zreteľom na ne sú relevantné pre posúdenie primeranosti náhrady v zmysle § 13 ods. 3 OZ.

15.1. Vo všeobecnosti platí, že ak odvolací súd mení súdom prvej inštancie priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 3 OZ) z dôvodu, že za „primeranú“ považuje náhradu inú (nižšiu alebo vyššiu), musí v odôvodnení zmeňujúceho rozhodnutia vysvetliť dôvod potreby zmeny náhrady na „primeranú“ (viď napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/108/2011). To znamená, že odvolací súd musí poukázať na určité konkrétne skutkové alebo právne významné okolnosti charakterizujúce ním prejednanú vec a s poukazom na ne vysvetliť, prečo a z akých dôvodov dospel k názoru, že „primeranou“ nie je náhrada, ktorú určil súd prvej inštancie, ale náhrada iná (nižšia alebo vyššia).

15.2. V danom prípade odvolací súd zníženie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú žalobcom 1/ až 4/ priznal súd prvej inštancie, odôvodnil tým, že výška náhrad priznaných súdom prvej inštancie nezohľadňuje obmedzenie vyplývajúce z § 12 a § 13 zákona o obetiach TČ. Podľa odvolacieho súdu výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi. Takýto prístup odvolacieho súdu, nech by bol akokoľvek motivovaný pozitívnou snahou o dosiahnutie porovnateľného posúdenia vecí v porovnateľných prípadoch, nemôže bez ďalšieho v potrebnej miere vystihnúť to, ako široko, mnohovekne a rozmanito je vnútorne rozčlenená (štruktúrovaná) osobnosť každej fyzickej osoby, aké individuálne a neopakovateľné vzťahy vznikajú medzi ňou a jej rodinnými príslušníkmi a aké dôsledky spôsobuje násilné prerušenie väzieb vo vnútri rodiny, ku ktorému dochádza stratou člena rodiny. Je nespochybniteľné, že negatívny zásah do tejto osobnostnej sféry pôsobí zraňujúco individuálne a rozmanito u každej fyzickej osoby inak, lebo každý človek, sama jeho podstata, jeho emócie, vzťahy k iným, sú veľmi individuálne. Ľudia nevnímajú vždy rovnako okolnosti vonkajšieho sveta a aj ich vzťahy s inými vykazujú znaky osobitosti, neopakovateľnosti a jedinečnosti. Vzhľadom na to aj dôsledky zásahov do týchto osobnostných sfér života každého človeka sú vysoko individuálne. Na vyjadrenie rozsahu a intenzity ujmy, ktorú vyvolali zásahy do týchto oblastí súkromného a rodinného života je nepostačujúce (paušálne) prirovnanie s inými, i keď obdobnými prípadmi a už vôbec nie kategoricky odvíjať výšku nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla od výšky sumy odškodnenia obetí trestných činov určenej zákonom o obetiach TČ.

15.3. Odborná spisba považuje určovanie výšky náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody od rozsahu odškodnenia podľa zákona o obetiach TČ za argumentačné tendencie, ku ktorým uvádza, že zákon o obetiach TČ ustanovuje pevnou sumou výšku odškodnenia v prípade spôsobenia smrti v dôsledku trestného činu na 50-násobok minimálnej mzdy (§ 12 ods. 2 zákona o obetiach TČ), ktorú možno z osobitných dôvodov primerane znížiť (§ 14 zákona o obetiach TČ). Odvíjať rýdzo súkromnoprávne nároky od verejnoprávných predpisov, ktorými na seba štát dobrovoľne preberá záväzok odškodnenia pri najzávažnejších zásahoch do osobnej a telesnej integrity (a ktorého výška závisí výlučne od "nastavených parametrov sociálneho štátu"), nie je presvedčivé, ani spravodlivé. Vzhľadom k verejnoprávnemu charakteru osobitnej regulácie sa nejaví ako vhodné prebrať verejnoprávnu konštrukciu odškodňovania do rýdzo súkromnoprávných vzťahov. Zákom o obetiach TČ na seba štát preberá záväzok kompenzovať dôsledky spôsobené trestnou činnosťou iných subjektov. V danom prípade pri odškodňovaní pozostalých obetí dopravnej nehody nie sú prítomné také spoločné znaky, ktoré by zdôvodňovali analogickú aplikáciu tejto maximálnej výšky odškodnenia na rýdzo súkromnoprávne vzťahy medzi sekundárnou obeťou a pôvodcom protiprávneho zásahu. Navyše, záväzok štátu uhradiť obetiam trestných činov určitú peňažnú čiastku je len podporným mechanizmom a nevylučuje súkromnoprávny nárok na náhradu voči skutočnému páchatelovi ako pôvodcovi zásahu v

rozsahu, v akom nebol pokrytý poskytnutou sumou zo strany štátu. Poškodenej osobe preto zákon o obetiach TČ nebráni uplatniť si zvyšnú sumu náhrady za nemajetkovú ujmu priamo voči porušiteľovi. Považovať tak sumu odškodnenia v zákone o obetiach TČ za akýsi horný limit nemajetkovej ujmy vo všeobecnosti nemožno považovať za správne. Vzťah medzi sekundárnou obeťou a škodcom by sa mal spravovať iba súkromnoprávnymi pravidlami určenými k jeho regulácii a výška náhrady by mala byť ustanovená podľa zákonných kritérií vykladaných spôsobom, aby bol čo najviac dosiahnutý cieľ týchto zákonných noriem. (Trojčáková, V.: Určovanie výšky náhrady nemajetkovej ujmy sekundárnych obetí, IN: Súkromné právo č. 3/2020. Príspevok je súčasťou riešenia projektu VEGA č. 1/0535/19 „Náhrada nemajetkovej ujmy sekundárnych obetí pri usmrtení blízkej osoby“.) S citovaným právnym názorom sa vec prejednávajúci senát najvyššieho súdu stotožňuje a na základe neho vyvodzuje, že nie je daný dôvod k analogickej aplikácii ustanovení zákona o obetiach TČ na náhradu za citovú ujmu pozostalých obete dopravnej nehody.

15.4. Pre úplnosť dovolací súd považuje za potrebné vyjadriť sa aj konkrétne k odvolacím súdom zvolenej aplikácii § 12 a 13 zákona o obetiach TČ, v rámci ktorej zvolil „postup“ delenia najvyššej prípustnej priznanej nemajetkovej ujmy medzi všetkých poškodených v spore, ktorý postup namietali dovolatelia v rámci dovolania. Napriek skutočnosti, že odvolací súd neponúka v tomto smere žiadne bližšie odôvodnenie, považoval v posudzovanej veci za náležité prerozdeliť najvyššiu prípustnú sumu odškodnenia podľa § 12 a 13 zákona o obetiach TČ medzi rodičov, sestru a neter zomrelého ako poškodených z dopravnej nehody. Dovolací súd v tejto súvislosti poznamenáva, že vychádzajúc z § 11 OZ peňažný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy predstavuje nárok za zásah do osobnosti fyzickej osoby, ktorá má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Logickým výkladom § 11 OZ je potrebné dospieť k záveru, že právo na ochranu osobnosti predstavuje právo vzťahujúce sa k tej ktorej individuálnej fyzickej osobe, na to nadväzujúci nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch predstavuje individuálny nárok konkrétnej fyzickej osoby. Preto súdom priznaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nie je len nárokom jedinečným individuálne určeným na základe okolností prípadu, ale individuálne určeným aj vo vzťahu ku konkrétnej osobe. Preto odvolacím súdom zvolený „kolektívny“ spôsob priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a prerozdelenie nemajetkovej ujmy v peniazoch medzi jednotlivých členov rodiny len do súdom zvoleného limitu, nemožno považovať za logicky vyplývajúci z § 11 OZ. Dovolací súd poznamenáva, že kolektívne priznávanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy sa prieči logike aj z dôvodu naznačeného dovolateľmi v dovolaní, keď priznaná suma nemajetkovej ujmy by sa priznávala v rovnakej výške bez ohľadu na počet poškodených. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu aj v tejto časti možno pokladať rovnako za nepreskúmateľné.

16. Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené uzavrel, že odvolací súd tým, že zmenil výšku nemajetkovej ujmy žalobcov oproti výške priznanej súdom prvej inštancie bez vecného (meritórneho) komplexného odôvodnenia a posúdenia skutočností rozhodujúcich pre určenie rozsahu zásahu do osobnostných práv žalobcov a adekvátne tomu primeranosti konkrétnej sumy priznanej nemajetkovej ujmy, porušil právo žalobcov na spravodlivý proces. Je potrebné, aby sa odvolací súd po vrátení veci náležité vysporiadal s odvolacími dôvodmi dovolateľov, prípadne vykonal aj ďalšie dokazovanie.

17. Dovolanie žalobcov je tak nielen prípustné podľa § 420 písm. f/ CSP, ale tiež dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

18. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu. Na základe uvedeného dovolací súd nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalobcov týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP). Postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti podľa § 420 CSP ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

19. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

20. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.